

Przegląd Naukowy – Inżynieria i Kształtowanie Środowiska nr 70, 2015: 331–341
(Prz. Nauk. Inż. Kszt. Środ. 70, 2015)
Scientific Review – Engineering and Environmental Sciences No 70, 2015: 331–341
(Sci. Rev. Eng. Env. Sci. 70, 2015)

Agata PAWŁAT-ZAWRZYKRAJ, Konrad PODAWCA

Katedra Inżynierii Budowlanej, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Department of Civil Engineering, Warsaw University of Life Sciences – SGGW

Analiza i ocena wybranych prognoz oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Analysis and evaluation of selected Strategic Environmental Assessments for local land use plans

Słowa kluczowe: prognoza oddziaływania na środowisko, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, planowanie przestrzenne
Key words: Strategic Environmental Assessment, local land use plan, spatial planning

Wprowadzenie

Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (zwana dalej prognozą oddziaływania na środowisko lub prognozą) stanowi dokument w opisowej i graficznej formie sporządzony w toku postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dostarcza decydom i społeczeństwu

informacji w zakresie oddziaływania na środowisko ustaleń rozpatrywanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Na podstawie ustaleń zawartych w prognozie, opinii właściwych organów oraz uwag i wniosków społeczeństwa rada gminy przyjmuje ostateczną treść dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. z 2003 r. nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami; Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami).

W niniejszym artykule podjęto próbę analizy i oceny jakości wybranych prognoz oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, według kryteriów zgodności z obowiązującymi formalno-prawnymi i proceduralnymi wymogami oraz dobrą praktyką.

Analizowane prognozy i metody oceny jakości ich wykonania

Wybór prognoz oddziaływania na środowisko do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na potrzeby analizy i oceny jakości ich wykonania był dwuetapowy. W pierwszej kolejności zapoznano się wstępnie z treścią 50 prognoz udostępnionych przez urzędy gminy na ich stronach internetowych. W drugim etapie wybrano 10 prognoz reprezentujących licznie obecnie uchwalane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, tj. obejmujące obszary o niewielkiej powierzchni 1–30 ha (Śleszyński, 2014), położone w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich dziewięciu województw, obecnie w nieznanym stopniu zainwestowane oraz przeznaczone pod rozwój przede wszystkim zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, rzadziej produkcyjnej i magazynowej. Rozpatrywane opracowania zostały sporządzone w latach 2011–2015. Przedmiotem szczegółowej analizy i oceny były następujące prognozy oddziaływania na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- x_1 – „fragmentu wsi Moczydłów – cz. II w gminie Góra Kalwaria” (woj. mazowieckie), 2014,
  - x_2 – „części wsi Wola Rasztowska w gminie Klembów” (woj. mazowieckie), 2013,
  - x_3 – „części gminy Supraśl w rejonie wsi Zaścianki i Grabówka” (woj. podlaskie), 2011,
  - x_4 – „gminy Łuków w obszarze wsi Ryżki” (woj. lubelskie), 2015,
  - x_5 – „części miejscowości Krzywca w gminie Krzywca” (woj. podkarpackie), 2011,
  - x_6 – „terenu położonego w sołectwie Sarnów w gminie Psary” (woj. śląskie), 2014,
  - x_7 – „obręb Szymanów w gminie Wisznia Mała” (woj. dolnośląskie), 2014,
  - x_8 – „działki nr 492/1 w Kiełpinach, gmina Siedlec” (woj. wielkopolskie), 2014,
  - x_9 – „działki nr 223/1 w Grabowie, gmina Parchowo” (woj. pomorskie), 2012,
  - x_{10} – „obszaru w obrębach Krosno i Sakówko, gmina Pasłęk” (woj. warmińsko-mazurskie), 2015.
- Ocenę jakości wykonania wymienionych prognoz dokonano metodą listy kontrolnej skalowanej (Canter, 1996). Proces oceny polegał na:
- sporządzeniu listy kontrolnej głównych i cząstkowych elementów zakresu prognozy, zawartego w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 r., poz. 1235 z późniejszymi zmianami).
  - grupowej ocenie elementów prognozy pod względem zgodności z kryteriami oceny,
  - podsumowaniu i analizie wyników oceny w skali punktowej.
- Za kryteria oceny jakości elementów prognoz przyjęto:
- uwzględnienie wykładni aktów prawnych stanowiących podstawę oceny,

- zgodności przedstawionej problematyki z celami polityki ekologicznej i stanu współczesnej wiedzy,
- uwzględnienie i udokumentowanie naukowe najważniejszych potencjalnych oddziaływań na środowisko oraz porównanie ich z obowiązującymi normami i standardami w aspekcie podejmowanych decyzji,
- wskazanie rozwiązań alternatywnych dla niekorzystnych oddziaływań na środowisko oraz programu monitoringu środowiskowego,
- sformułowanie adekwatnych wniosków końcowych i streszczenia nie-technicznego wynikających z treści prognozy.

Jakość poszczególnych elementów analizowanych prognoz oddziaływania na środowisko oceniono w skali trypunktowej, gdzie:

- 3 oznacza dobrą jakość – informacje są kompletne lub na dobrym poziomie, a ewentualne braki lub nieścisłości nie mają większego znaczenia dla obiektywnego sformułowania wniosków i podejmowania decyzji,
- 2 oznacza słabą jakość – informacje są niekompletne lub częściowo słabej jakości, ale wyciągnięte wnioski nie są z nimi sprzeczne, a ich uzupełnienie nie wymaga dużego nakładu pracy,
- 1 oznacza niedostateczną jakość – brak informacji lub są one bardzo złej jakości, z dużymi brakami lub nieścisłościami uniemożliwiającymi sformułowanie wiarygodnych wniosków i kontynuowanie procesu decyzyjnego, a ich uzupełnienie wymaga znacznego nakładu pracy.

Wynik zbiorczej oceny punktowej jakości poszczególnych dokumentów

prognoz określono według następującej formuły:

$$V = \frac{1}{n} \sum a_n$$

gdzie:

V – zbiorcza ocena punktowa jakości opracowania,

a_n – ocena punktowa jakości n -tego elementu opracowania,

n – liczba elementów opracowania.

Bonitację trzech klas jakości prognoz dla zbiorczych wyników ocen cząstkowych i końcowych przyjęto arbitralnie w następujących przedziałach liczbowych:

- 3,0–2,4 – dobra jakość (umożliwia kontynuowania procesu decyzyjnego),
- 2,3–1,7 – słaba jakość (wymaga uzupełnień),
- 1,6–1,0 – niedostateczna jakość (nie kwalifikuje się do przyjęcia).

Wyniki badań

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 r., poz. 1235 z późniejszymi zmianami) określa problemowo zakres prognozy oddziaływania na środowisko. Jego szczegółowość jest uzgadniana z właściwymi organami. Każda prognoza musi być sporządzona w pełnym uzgodnionym zakresie. Ustawa nie precyzuje struktury opracowania. Uwzględniając ustawowy zakres i dobrą praktykę, można wyróżnić trzy zasadnicze jego części: dokumentacyj-

no-analityczną, ocenę oddziaływania na środowisko oraz wskazania i podsumowania. Wymienione elementy uznano za główne komponenty oceny jakości analizowanych prognoz, a za cząstkowe przyjęto poszczególne ich składowe treści. Listę kontrolną oceny jakości analizowanych prognoz i wyniki oceny podano w tabeli.

Wyniki oceny wskazują na zróżnicowaną jakość poszczególnych opracowań w aspekcie wymogów ustawodawcy i dobrych praktyk. Jakość pięciu opracowań uznano za dobrą (2,4–2,6 pkt), czterech za słabą (2,0–2,3 pkt), jednego za niedostateczną (1,6 pkt).

We wszystkich analizowanych opracowaniach część pierwsza – dokumentacyjno-analityczna – była najobszerniejsza i najbardziej szczegółowa. Poprawność jej wykonania w ośmiu dokumentach oceniono jako dobrą (2,4–3,0 pkt), w jednym – jako słabą (2,0 pkt) i w jednym – jako niedostateczną. Najslabszym elementem była analiza powiązań projektu planu miejscowego z innymi dokumentami (tab.).

Prognozy oddziaływania na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinien wykonywać interdyscyplinarny zespół specjalistów w zakresie planowania przestrzennego, architektury i ochrony środowiska. Warunek ten spełnili autorzy pięciu analizowanych opracowań. Przy nazwiskach autorów brak informacji o ich specjalnościach zawodowych.

Cele prognoz zostały sformułowane zbyt ogólnie i tylko w nieznanym stopniu nawiązują do ustaleń projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W dwóch analizowanych dokumentach nie zostały one sformu-

wane. Zakres i stopień szczegółowości wymaganych informacji w analizowanych prognozach oddziaływania na środowisko był uzgodniony z właściwymi organami, o których mowa w ustawie udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami). Treść większości opracowań uwzględnia w całości powyższe uzgodnienia.

Oceniane prognozy oddziaływania na środowisko obejmują 16 do 45 stron maszynopisu. Ich analiza wskazuje, że dla opracowań dotyczących niewielkich fragmentów gmin, na 25–30 stronach tekstu można przedstawić wymagany i wystarczający zasób informacji dla potrzeb przyjęcia projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Istnieje możliwość regulowania objętości tekstu zwięzłością treści i odсылaniem do źródeł wymienionych w literaturze przedmiotu.

Przy sporządzaniu wszystkich analizowanych prognoz zastosowano metodę analityczno-opisową. Możliwe było także zastosowanie innych metod: macierzy, nakładania danych, bonitacji punktowej i waloryzacji w geokompleksach. Korzystanie z kilku metod daje większe możliwości wielokierunkowej oceny oddziaływania ustaleń planu na środowisko.

Analizowane prognozy oddziaływania na środowisko zawierają bibliografię, na którą składają się publikacje naukowe, opracowania specjalistyczne, ustawy, rozporządzenia itp. Stanowią one źródło informacji dla ich sporządzania. Niektóre pozycje nie mają pełnej charakterystyki umożliwiającej pełną ich identyfikację. Tylko w jednym opracowaniu autorzy powołują się w tekście na źródło informacji. W takim przypadku istnieje

TABELA. Lista kontrolna oceny jakości wybranych prognoz oddziaływania na środowisko projektów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w skali trzypunktowej

Lista kontrolna zakresu prognozy / Check-list for the scope of the SEA study		Ocena punktowa jakości prognozy / Quality evaluation of a SEA studies (a_n)										$\bar{a}_{10}$		
		x_1^*	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}			
1. Część dokumentacyjno-analityczna / Documentary and analysis making part														
1.1	Autorzy, cel, zakres i objętość opracowań / Authors, objectives, range and volume of a study	2	3	1	1	3	2	3	3	2	3	2	3	2,3
1.2	Opis metody oceny i źródła informacji / Description of assessment methods and sources of information	3	3	1	3	3	3	3	2	2	3	2	3	2,6
1.3	Stan środowiska i problemy jego ochrony / State of the environment and its protection problems	3	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	3	2,6
1.4	Ustalenia projektu planu / Regulations included in the project of the plan	2	3	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3	2,5
1.5	Powiązanie projektu planu z innymi dokumentami / Linking the project of the plan and relevant documents	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2,2
Ocena części / Rating for the 1 st part (V ₁)		2,4	2,6	1,4	2,0	2,8	2,6	2,4	2,6	2,6	2,6	2,6	3,0	2,4
2. Ocena oddziaływania na środowisko / Environmental Impact Assessment														
2.1	Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu planu / Potential environmental changes in case of lack of the project implementation (0-Alt.)	2	2	3	2	2	3	2	3	2	3	2	2	2,3
2.2	Potencjalne oddziaływania realizacji planu na środowisko / Potential environmental impacts of the project implementation	2	3	2	2	3	2	3	2	3	2	3	3	2,5
Ocena części / Rating for the 2 nd part 2 (V ₂)		2,0	2,5	2,5	2,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4
3. Wskazania i podsumowania / Recommendations and conclusions														
3.1	Rozwiązania alternatywne, minimalizujące i kompensujące negatywne oddziaływania / Alternative solutions for mitigation and compensation of negative impacts	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1,8
3.2	Metody analizy skutków realizacji postanowień planu / Analysis methods of the project implementation impacts	1	2	1	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1,8
3.3	Wnioski / Conclusions	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1,2
3.4	Streszczenie nietechniczne / Non-technical summary	2	2	3	1	2	1	1	1	2	3	3	3	2,0
Ocena części 3 / Rating for the 3 rd part (V ₃)		1,5	1,7	1,5	1,0	2,3	1,5	1,5	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0	1,7
Ocena końcowa / Total rating (V)		2,0	2,5	2,3	1,6	2,6	2,2	2,1	2,4	2,4	2,4	2,4	2,6	2,2

* numer prognozy / assessment number

możliwość weryfikacji prezentowanych faktów. Aktualność i szczegółowość dostępnych danych wyjściowych zazwyczaj nie jest przez autorów prognoz oceniana. W przypadku analizowanych opracowań trudno ten fakt zweryfikować. Wykonawcy wielu prognoz nie dysponują opracowaniem ekofizjograficznym do danego projektu planu, a jedynie opracowaniem ekofizjograficznym do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego danej gminy. W przypadku niewielkich obszarów objętych projektem planu miejscowego, wartość uzyskanych danych może być niewystarczająca.

Diagnozę struktury stanu środowiska obszaru objętego projektem planu miejscowego przedstawiono w ujęciu komponentowym. Charakteryzowano parametry środowiska abiotycznego, biotycznego i kulturowego. W niektórych opracowaniach zbyt mało odnoszono się do skali miejsca. W żadnym z analizowanych opracowań nie uwzględniono ujęcia kompleksowego, polegającego na delimitacji tzw. geokompleksów, charakteryzowanych zestawem cech i analizą ich przestrzennego układu. Analizę funkcjonowania środowiska, rozumianego jako zespół procesów powodujących wymianę oraz transformację materii, energii i informacji, w niektórych opracowaniach pominięto lub przedstawiono w sposób wybiórczy. W tematyce tej autorzy dysponowali ograniczonym zasobem informacji. Istniejący monitoring dotyczy niektórych komponentów środowiska i jest zbyt ogólny. W niektórych opracowaniach nie przedstawiono wymaganej oceny odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji. Weryfikacja istniejących pro-

blemów ochrony środowiska dotyczyła najczęściej informacji o występowaniu na terenie objętym projektem planu miejscowego lub w jego sąsiedztwie obszarów chronionych i związanych z nimi ograniczeń. Najmniej koncentrowano się na wskazaniu ich w aspekcie realizacji projektu ocenianego dokumentu.

Ustalenia poszczególnych projektów planu zagospodarowania przestrzennego przedstawiono w opisowej i graficznej formie, zgodnie z zapisem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami). Dotyczyły one głównie przeznaczenia terenu oraz zasad: ochrony i kształtowania ładu przestrzennego; ochrony środowiska, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego; kształtowania zabudowy i wskaźników zagospodarowania terenu. W sześciu opracowaniach ich szczegółowość przedstawiono w formie adekwatnej do potrzeb oceny oddziaływania na środowisko projektu planu miejscowego, w trzech przedstawiono to zbyt ogólnikowo, w jednym brak było opisu ustaleń projektu planu miejscowego.

Analiza powiązań ustaleń omawianych projektów planów z innymi dokumentami strategicznymi tylko w dwóch opracowaniach przedstawiona była na wymaganym poziomie. Wymieniono cele określone w cytowanych dokumentach i opisano sposób, w jaki zostały one uwzględnione w ocenianym projekcie planu miejscowego. W pozostałych opracowaniach ograniczono się do przedstawienia powiązań formalnoprawnych na poziomach regionalnym i gminnym. Brak było także analizy powiązań z obowiązującymi miejscowymi

planami zagospodarowania przestrzennego obejmującymi tereny bezpośrednio przyległe.

Część druga prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu – ocena oddziaływania na środowisko – jest zagadnieniem złożonym i wymagającym od wykonawców interdyscyplinarnej wiedzy. W ogólnej ocenie poprawność jego wykonania uznano w ośmiu opracowaniach za dobrą (2,5 pkt), w dwóch – za niepełną (2 pkt), średnio dla wszystkich – za dobrą (2,4 pkt). Elementami powyższej oceny były potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu planu (wariant 0) i potencjalne oddziaływania realizacji projektu planu miejscowego na środowisko. Średnio we wszystkich opracowaniach jakość pierwszego elementu oceny uznano za słabą (2,3 pkt), a drugiego – za dobrą (2,4 pkt) – tabela.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami) określa wymóg analizy i oceny stanu środowiska oraz potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektu planu. Dotyczy to w szczególności obszarów objętych przewidywanymi znaczącymi oddziaływaniami. Autorzy opracowań najczęściej koncentrowali się na ocenie kierunków powyższych zmian. Nie określano natężenia przewidywanych oddziaływań. W jednej dokumentacji nie uwzględniono analizowanej tematyki. Jakość trzech opracowań w tym zakresie uznano za dobrą, a siedmiu – za słabą (wymagającą uzupełnień).

Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227,

z późniejszymi zmianami) prognoza oddziaływania na środowisko określa, analizuje i ocenia przewidywane znaczące oddziaływania, w tym ich charakter (pozytywne, negatywne), relacje z elementami środowiska (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane) oraz horyzont czasowy (krótkoterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe). Odnosi się je do elementów środowiska abiotycznego, biotycznego i kulturowego, z uwzględnieniem zależności między nimi i między oddziaływaniem na te elementy. Kistowski i Pachalek (2009) podkreślają, że ze względu na nieostrość ustaleń w dokumentach planistycznych, ocena wpływu na środowisko ma charakter strategiczny (ogólny), a stosowane w niej metody są subiektywne. Wśród analizowanych prognoz pięć opracowań spełnia powyższe wymogi. W pięciu opracowaniach występowały braki w odniesieniu do niektórych elementów środowiska oraz oceny relacji oddziaływań z elementami środowiska i ich horyzontu czasowego. Nie uwzględniono także zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Formułowane są często oceny bez merytorycznego uzasadnienia, brakuje koncentracji na zagadnieniach najważniejszych. Występuje także nieuzasadniony optymizm w ocenie skutków oddziaływania na środowisko. Brak oceny oddziaływań skumulowanych. Należy podkreślić, że autorzy wszystkich opracowań analizowali możliwości oddziaływań projektu planu miejscowego na cele i przedmiot ochrony położonych w sąsiedztwie obszarów Natura 2000. Brali pod uwagę odległość terenu objętego dokumentem planistycznym od obszaru Natura 2000.

W wymogach ustawodawcy, jak i w analizowanych opracowaniach odczuwa się brak oceny skutków oddziaływania projektu planu miejscowego w odniesieniu do warunków realizacji zasad zrównoważonego rozwoju obszaru, od którego pośrednio zależy stan środowiska.

Trzecia część prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu – wskazania i podsumowania – wymaga od ich wykonawców wiedzy i doświadczenia w zakresie planowania przestrzennego i ochrony środowiska oraz akceptacji i zrozumienia zasad zrównoważonego rozwoju. W ogólnej ocenie poprawność jego wykonania w pięciu opracowaniach uznano za dostateczną (1,7–2,3 pkt), w pięciu – za niedostateczną (1–1,5 pkt); średnio dla wszystkich – za dostateczną (2 pkt). Kryteriami cząstkowymi powyższej oceny etapowej były: rozwiązania alternatywne, minimalizujące i kompensujące negatywne oddziaływania postanowień projektu planu miejscowego; metody analizy skutków jego realizacji; wnioski końcowe i streszczenie nietechniczne (tab.). Średnio we wszystkich analizowanych dokumentach jakość pierwszego kryterium trzeciego etapu oceny uznano za dobrą, drugiego i czwartego za dostateczną, a trzeciego (wniosków) za niedostateczną.

Według ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami) wymóg przedstawienia w prognozie oddziaływania na środowisko rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie planu miejscowego dotyczy tylko terenów, na których prognozuje się wystąpienie znaczących negatywnych skutków środowiskowych.

Podobnie kompensację przyrodniczą przeprowadza się na obszarze, na którym przewiduje się znaczące negatywne skutki realizacji planu miejscowego. W prognozach oddziaływania na środowisko analizowanych projektów planu miejscowego stwierdzono występowanie znaczących negatywnych skutków ich realizacji. W niektórych prognozach zamieszczone są stwierdzenie, że rozwiązania alternatywne, minimalizujące i kompensujące zostały uwzględnione na etapie współpracy autorów projektu planu miejscowego i prognozy oddziaływania na środowisko. W treści prognoz nie są one omówione. Przedstawione w prognozach propozycji rozwiązań łagodzących ujemne oddziaływania na środowisko ustaleń planu miejscowego są ogólnikowe. W niektórych prognozach nie dotyczą najpoważniejszych zagrożeń. W dwóch opracowaniach nie uwzględniono powyższej tematyki, a osiem analizowanych wymaga w tym zakresie uzupełnień.

Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami) prognoza oddziaływania na środowisko zawiera propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków środowiskowych realizacji postanowień projektowanego dokumentu strategicznego oraz częstotliwości jego przeprowadzenia. W tym zakresie jakość jednego opracowania uznano za dobrą, sześciu – za słabą, trzech – za niedostateczną. Tylko w trzech dokumentach określono częstotliwość wykonywania analizy skutków środowiskowych. W wielu przypadkach autorzy ocenionych opracowań, powołując się na art. 32 ust. 1 ustawy o plano-

waniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami), wskazują, że wójt lub burmistrz będzie przeprowadzał analizę skutków środowiskowych postanowień projektowanego miejscowego planu zagospodarowanie przestrzenne w istniejącym systemie monitoringu. Przepis ten dotyczy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, a nie wpływu na stan środowiska (Bednarek i in., 2012). W analizowanym zakresie należy wskazać potrzebę monitorowania oraz metody analiz skutków oddziaływania ustaleń planu miejscowego na konkretne parametry środowiska, wynikające z przewidywanych zagrożeń. Istniejący monitoring środowiska może nie obejmować bezpośrednio obszaru opracowania.

Autorzy wszystkich analizowanych prognoz stwierdzają, że w czasie ich wykonywania nie mieli trudności wynikających z niedostatku informacji o środowisku lub luk we współczesnej wiedzy. Trudno jest zweryfikować ich opinie. Wydaje się, że stwierdzenia te są zbyt uogólnione. Wskazanie braku wiedzy i obszaru niepewności przy wykonywaniu prognozy może być cenne na etapie prowadzonych uzgodnień z decydentami.

Sformułowanie wniosków w treści prognozy nie jest wymogiem proceduralnym, ale zwyczajowo przyjętym, w szczególności w dokumentach oceniających. Powinny one być adekwatne do treści opracowania i ukierunkowane na zakres ustaleń przydatnych do podjęcia decyzji o przyjęciu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzenne. Tylko jedna analizowana prognoza

zawierała wnioski końcowe. Jakościowo oceniono je jako dobre.

Streszczenie nietechniczne prognozy oddziaływania na środowisko powinno być zwięzłą informacją o treści zawartej w poszczególnych rozdziałach, zrozumiałą dla odbiorców niebędących specjalistami z zakresu planowania przestrzennego i ochrony środowiska, a co za tym idzie – powinno umożliwić społeczeństwu i decydentom lepsze zrozumienie treści prognozy. Poprawność streszczenia oceniono w trzech opracowaniach jako dobrą, w czterech za słabą, w czterech – za niedostateczną; średnio dla wszystkich – za słabą.

Dyskusja

Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem (Dz.U. z 2003 r. nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami; Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami) weryfikację jakości opracowanej prognozy oddziaływania na środowisko (OOS) przeprowadza Rada Gminy, a opiniuje ją Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Inspektor Sanitarny. Podczas wyłożenia projektu planu miejscowego i prognozy oddziaływania na środowisko do publicznego wglądu, społeczeństwo ma możliwość składania uwag i wniosków odnośnie treści zawartej w tych dokumentach. W przypadku stwierdzenia braków formalnych i merytorycznych Rada Gminy występuje do ich wykonawców o dokonanie zmian lub uzupełnień. Jest to ustawowy wymóg zapewniający lepszą jakość wymienionych opracowań. W niniejszym artykule analizowano

dokumenty prognoz na etapie ich wyłożenia do publicznego wglądu.

Przeprowadzona w niniejszym artykule analiza i ocena wybranych 10 prognoz oddziaływania na środowisko, dla obszarów położonych na terenie diecezji województw, wskazuje na ich zróżnicowaną formalną i merytoryczną jakość. Zachodzi potrzeba zwiększenia wymagań co do profesjonalizmu ich wykonania oraz pełniejszej weryfikacji jakości opracowań przez organy decyzyjne i organy opiniujące. Autorzy prognoz, według Żelazińskiego (2012), powinni mieć odpowiednią wiedzę specjalistyczną, ale też świadomość jej ograniczeń, jak również rozumieć i akceptować zasady zrównoważonego rozwoju.

Jakość poszczególnych składowych analizowanych prognoz była zróżnicowana. Średnio dla 10 opracowań najważniejszą ocenę przypisano pierwszej części (dokumentacyjno-analitycznej) oraz drugiej (ocenie oddziaływania na środowisko), a najgorszą, przyznano trzeciej. Znajduje to potwierdzenie w pracy zbiorowej pod redakcją Bednarka (2012).

Część dokumentacyjno-analityczna ma istotne znaczenie informacyjne w strukturze treści dokumentu prognozy. Bardzo ważny jest etap identyfikacji zagrożeń i ocena ich znaczenia. W aspekcie praktycznym najważniejszą funkcję spełnia część trzecia, ponieważ zawiera propozycje rozwiązań i działań, które mogą wyeliminować lub złagodzić ujemne skutki realizacji projektu. Od nich zależeć będzie przyszły stan środowiska. Wykonawcy analizowanych prognoz zbyt małą wagę przywiązują do ostatniej części opracowania. Potwierdzają to prace Sas-Bojarskiej (2004), Kistowskiego i Pchałka (2009) oraz Bednarka (2012).

Wnioski

1. Dobrą stroną analizowanych prognoz oddziaływania na środowisko ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego były następujące elementy składowe: opis metod oceny oddziaływania na środowisko i źródła informacji, charakterystyka stanu środowiska i problemy jego ochrony oraz ustalenia projektu planu miejscowego i ocena potencjalnych oddziaływań realizacji planu miejscowego na środowisko.

2. Słabą stroną ocenianych dokumentów były rozwiązania łagodzące negatywne oddziaływania realizacji ustaleń projektu planu miejscowego, metody analizy skutków realizacji tego planu oraz wnioski i streszczenie.

3. Zróżnicowana ocena analizowanych prognoz, a przede wszystkim słabość niektórych ich elementów wskazują przede wszystkim na potrzebę dalszego doskonalenia warsztatu naukowego autorów, w niektórych przypadkach również konieczność weryfikacji jakości opracowań przez decyzyjnych i organy opiniujące.

Literatura

- Canter, L. (1996). *Environmental Impact Assessment*. New York: McGraw Hill Publishing Company.
- Kistowski, M. i Pchałek, M. (2009). *Natura 2000 w planowaniu przestrzennym – rola korytarzy ekologicznych*. Warszawa: Ministerstwo Środowiska.
- Bednarek, K. i in. (2012). *Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko w planowaniu przestrzennym*. Poznań: Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych, Oddział Wielkopolski.

- Sas-Bojarska, A. (2004). Łagodzenie skutków – system czy prowizorka. *Problemy Ocen Środowiskowych*, 3 (26), 12-19.
- Śleszyński, P. (2014). Plany miejscowe w trakcie sporządzania. W P. Śleszyński, T. Komornicki, A. Deręgowska i B. Zielińska (red.). *Analiza stanu i uwarunkowań prac planistycznych w gminach w 2012 roku*. (strony 27-31). Warszawa: PAN IGiPZ.
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227, z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami).
- Żelaziński, J. (2012). Jak uniknąć dyletantyzmu w OOS. *Problemy Ocen Środowiskowych*, 1 (12), 44-47.

Streszczenie

Analiza i ocena wybranych prognoz oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W artykule podjęto zagadnienie jakości prognoz oddziaływania na środowisko ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Merytoryczną ocenę opracowań wykonano dla 10 dokumentów, wybranych spośród 50 wstępnie rozpatrywanych, opracowanych do planów miejscowych obejmujących niewielkie obszary w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich. Ocena dotyczy odpowiednio wszystkich wymaganych, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, elementów prognozy. Wyniki oceny wskazują na róż-

nicowany poziom opracowań. Dobrą stroną analizowanych prognoz jest ich część dokumentacyjno-analityczna i ocena oddziaływania na środowisko, słabą stroną zaś są wskazania i podsumowanie.

Summary

Analysis and evaluation of selected Strategic Environmental Assessments for local land use plans. The article concerns the issue of quality of the Strategic Environmental Assessment (SEA) for local land use plans. The analysis and evaluation of the selected SEA studies was made in terms of their compliance with the legislation and substantive requirements. It was made of using a check-list with three-point grading scale. Total assessment indicates that the quality of the studies was diversified. The high grade was given to the first stage of the study which mostly concerns preliminary issues, such as: plan regulations, state of the natural environment, links to other documentary. The similar grade was given to the stage of environmental impact assessment and low one was given to the final stage, which consists of recommendations and conclusions.

Authors' address:

Agata Pawłat-Zawrzykraj
Konrad Podawca
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska
Katedra Inżynierii Budowlanej
ul. Nowoursynowska 159, 02-787 Warszawa
Poland
e-mail: agata_pawlat_zawrzykraj@sggw.pl
konrad_podawca@sggw.pl